

**NASTAVNI ZAVOD ZA
JAVNO ZDRAVSTVO
OSJEČKO - BARANJSKE
ŽUPANIJE**

Služba za javno zdravstvo

Teaching Institute of Public Health for the Osijek-Baranja County

Department of Public Health

31000 Osijek, Drinska 8, Croatia; telefon 031 225 700, telefax 031 206 870; e-mail: nzjz-os@zzjosijek.hr

**OSOBE S INVALIDITETOM U
OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI U 2024. GODINI**

PERSONS WITH DISABILITIES IN OSIJEK-BARANJA COUNTY IN 2024

Iz Izvješća o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujnan, 2024.

Autor:

Alen Imširović, dr. med. specijalist javnozdravstvene medicine

www.zzjosijek.hr

Osijek, listopad 2024. godine

Uvod

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) i Ujedinjeni narodi (UN) procjenjuju da osobe s nekim oblikom invaliditeta čine 15 – 16% svjetske populacije te je problem invalidnosti rašireniji nego što se inače misli. Stoga je vrlo važno raspolagati odgovarajućim i što točnijim podacima o invaliditetu jer je to preduvjet za planiranje odgovarajućih preventivnih mjera i donošenje programa za osobe s invaliditetom. Jedan od ciljeva unaprjeđenja razine zdravlja stanovništva uz povećanje godina života jest i dodavanje života godinama, odnosno povećanje broja godina života bez bolesti i invaliditeta.

Prepoznajući taj problem, Republika Hrvatska (RH) donijela je Zakon o Registru osoba s invaliditetom (NN 64/01, NN 63/22), koji propisuje način prikupljanja, obrade i zaštite tajnosti podataka o osobama s invaliditetom. Registar se vodi u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo (HZJZ), a počeo je s radom 2002. godine. Prema navedenom Zakonu osoba s invaliditetom osoba je koja ima dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprječavati njezino puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Izvori podataka

Podaci se u Registar osoba s invaliditetom prikupljaju iz službenih evidencija:

- zavoda nadležnog za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom
- zavoda nadležnog za obvezno zdravstveno osiguranje
- zavoda nadležnog za mirovinsko osiguranje
- zavoda nadležnog za zapošljavanje
- ministarstva nadležnog za upravu
- ministarstva nadležnog za obrazovanje
- ministarstva nadležnog za hrvatske branitelje
- upravnog tijela županije nadležnog za poslove obrazovanja odnosno upravnih tijela Grada Zagreba nadležnih za obavljanje poslova vezanih uz ostvarivanje prava djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom
- zdravstvenih ustanova na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene zaštite
- drugih korisnika osobnog identifikacijskog broja (OIB), u smislu zakona kojim se propisuje OIB, koji vode evidencije o podacima iz članka 5. stavka 2. Zakona o Registru osoba s invaliditetom (NN 63/22).

Tablice i slike koje slijede sadrže prikaze općih sociodemografskih parametara te podatke o vrstama oštećenja, oštećenjima funkcionalnih sposobnosti i vrstama pomagala koje koriste osobe s invaliditetom za Osječko-baranjsku županiju (OBŽ). Sve obrade iz ovog izvještaja provedene su s obzirom na stanje dana 16. 9. 2024. godine, u potpunosti su prilagođene novom načinu vještačenja te nema mogućnosti za analizu podataka koji su se nekad prikupljali po starom načinu utvrđivanja invaliditeta. Iz navedenog razloga ne može se primjerice provesti obrada prema završenom stupnju obrazovanja i životnim uvjetima (Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom to nema kao obvezno polje prilikom vještačenja). Važno je istaknuti da se oštećenja funkcionalnih sposobnosti procjenjuju od 1. 1. 2015. godine kada je uspostavljeno jedinstveno tijelo vještačenja. Obrada podataka o vrstama pomagala koje koriste osobe s invaliditetom provedena je sukladno dostavljenim podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO). Za izračun prevalencije invaliditeta u RH, OBŽ-u i drugim županijama korišteni su parametri Registra osoba s invaliditetom te službene procjene broja stanovnika Državnog zavoda za statistiku (DZS) krajem 2023. godine.

Opći sociodemografski podaci

U OBŽ-u, na dan 16. 9. 2024. godine, živjelo je 45.367 osoba s invaliditetom od čega je bilo 25.592 muškog spola (56,4%) i 19.775 ženskog spola (43,6%). Osobe s invaliditetom čine 18,0% ukupnog stanovništva OBŽ-a. Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 21.590 (47,6%), zabilježen je u dobnoj skupini 20 – 64 godine te je postotak veći od onoga u RH (41,1%). Nakon toga slijede dobna skupina 65 i više godina s 18.817 osoba s invaliditetom (41,5%) te dobna skupina 0 – 19 godina s 4.960 osoba s invaliditetom (10,9%). Udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu OBŽ-a iznosio je 18,0% što je više nego u RH (16,9%) te se prema tome OBŽ ove godine nalazi na 8. mjestu (2023. godine na 11. mjestu sa 17,4%) poretka na čijem je vrhu Šibensko-kninska županija s 21,6%, a na dnu Istarska županija s 10,9%. Prema navedenim dobnim skupinama Osječko-baranjska županija bila je iznad prosjeka RH za radno-aktivnu dobnu skupinu i ukupnu prevalenciju, a ispod prosjeka za dječju dob i dobnu skupinu 65 i više godina. Grad i općina s najvećom prevalencijom osoba s invaliditetom u OBŽ-u bili su Belišće s 20,1% i Levanjska Varoš s 25,7%, a grad i općina s najmanjom prevalencijom osoba s invaliditetom u OBŽ-u bili su Donji Miholjac s 14,1% i Jagodnjak s 14,0% osoba s invaliditetom među ukupnim stanovništvom (tablice 1 – 3).

U Registar o osobama s invaliditetom, pristigla su rješenja o primjerenom obliku školovanja za 4.648 osoba iz OBŽ-a, s većim brojem muških osoba (62%). Oštećenja govorno-glasovne komunikacije i specifične teškoće učenja, višestruka oštećenja i intelektualna oštećenja najčešći su specificirani uzroci koji određuju potrebu primjerenog oblika školovanja. U OBŽ-u živi 6.201 branitelj Domovinskog rata s invaliditetom (13,7% svih osoba s invaliditetom) te 331 osoba (0,7% svih osoba s invaliditetom) koje imaju posljedice ratnih djelovanja iz II. svjetskog rata ili su civilni invalidi rata i poraća (slika 1).

Vrste oštećenja, oštećenja funkcionalnih sposobnosti i vrste pomagala

Najčešće vrste oštećenja kod osoba s invaliditetom s područja OBŽ-a ukupno su višestruka oštećenja te oštećenja drugih organa i organskih sustava, kromosomopatije, prirodene anomalije i rijetke bolesti, kod muškaraca su to višestruka i mentalna oštećenja, a kod žena skupina oštećenja drugih organa i organskih sustava, kromosomopatije, prirodene anomalije i rijetke bolesti te višestruka oštećenja. Najčešći uzroci oštećenja lokomotornog sustava koji uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose funkcionalnom oštećenju, pripadaju skupini dorzopatija (MKB-10: M40 – M54) dok najčešći uzroci oštećenja drugih organa i organskih sustava koji uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose funkcionalnom oštećenju pripadaju skupini ostalih oblika srčanih bolesti (MKB-10: I30 – I52) (tablica 4).

Među dijagnozama koje se mogu kvalificirati kao teži oblici invaliditeta odnosno koje u potpunosti ili većoj mjeri invalidiziraju osobu u OBŽ-u su najčešće zabilježene cerebralne paralize i ostali paralični simptomi (MKB-10: G80 – G83) te organski i simptomatski duševni poremećaji (MKB-10: F00 – F09). Zbog nepostojanja jedinstvenog propisa, broj osoba sa 100%-tnim oštećenjem moguće je prikazati samo prikazom stanja u resorima koji koriste postotke za vrjednovanje opsega oštećenja. Takvim načinom prikaza dolazi se do podataka da je u OBŽ-u 5,0% osoba s invaliditetom vještačeno kao osobe sa 100%-tnim oštećenjem od čega je 2.079 u bazi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, 164 branitelja Domovinskog rata, dok ih 9 ima 100%-tno oštećenje kao posljedicu ratnih ili poratnih događanja u II. svjetskom ratu (tablica 5 i slika 2).

Najčešća su oštećenja funkcionalnih sposobnosti kod osoba s invaliditetom s područja OBŽ-a kronične i psihičke bolesti, a kod osoba mlađih od 20 godina to su poremećaji glasa, jezika i govora (tablice 6 i 7).

Prema podacima o korištenju pomagala kod osoba s invaliditetom u OBŽ-u najčešće su korištena očna i tiflotehnička pomagala, pomagala kod šećerne bolesti i pomagala za urogenitalni sustav (tablica 8).

Tablica 1. Broj osoba s invaliditetom po spolu, dobnim skupinama i županijama prebivališta (stanje 16. 9. 2024.)

županija prebivališta	dobna skupina						ukupno
	0 – 19 g.		20 – 64 g.		≥ 65 g.		
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
Bjelovarsko-bilogorska	1.174	722	5.067	3.446	3.984	4.588	18.981
Brodsko-posavska	1.290	854	6.583	3.444	5.157	4.199	21.527
Dubrovačko-neretvanska	1.112	725	3.826	2.367	3.438	2.949	14.417
Grad Zagreb	11.309	7.459	24.194	20.757	22.395	29.766	115.880
Istarska	1.618	935	4.954	4.195	5.090	5.152	21.944
Karlovačka	1.569	993	4.692	2.970	4.166	4.475	18.865
Koprivničko-križevačka	1.653	988	4.624	3.507	3.550	4.170	18.492
Krapinsko-zagorska	1.570	1.043	5.559	4.488	5.335	5.610	23.605
Ličko-senjska	299	203	2.144	1.053	2.047	1.543	7.289
Međimurska	1.537	1.123	4.104	3.803	2.961	3.161	16.689
Osječko-baranjska	2.978	1.982	12.966	8.624	9.648	9.169	45.367
Požeško-slavonska	614	425	3.707	2.332	3.203	2.879	13.160
Primorsko-goranska	2.529	1.547	6.792	5.794	8.005	9.406	34.073
Sisačko-moslavačka	2.352	1.666	7.045	4.224	6.658	5.886	27.831
Splitsko-dalmatinska	5.618	3.857	19.130	11.719	17.656	18.487	76.467
Šibensko-kninska	1.011	615	4.840	2.674	5.832	5.648	20.620
Varaždinska	1.876	1.290	6.132	5.041	5.499	6.567	26.405
Virovitičko-podravaska	823	549	3.771	2.381	2.985	2.840	13.349
Vukovarsko-srijemska	1.344	892	7.447	4.082	5.843	4.753	24.361
Zadarska	1.741	952	5.835	3.146	5.900	4.520	22.094
Zagrebačka	4.245	2.789	10.695	8.292	9.580	9.521	45.122
nespecificirano*	209	147	5.082	1.130	16.314	4.157	27.039
ukupno	48.471	31.756	159.189	109.469	155.246	149.446	653.577

Izvor podataka: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujan, 2024.

* županija prebivališta nije navedena ili mjesto prebivališta nije u službenom šifarniku naselja

Tablica 2. Udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu županije i prema dobnim skupinama

županija prebivališta	ukupno	prevalencija invaliditeta (%)		
		0 – 19 g.	20 – 64 g.	≥ 65 g.
Šibensko-kninska	21,6	9,8	14,4	42,6
Požeško-slavonska	21,5	8,6	17,5	41,1
Sisačko-moslavačka	20,6	16,6	14,7	36,3
Krapinsko-zagorska	19,8	11,8	14,1	42,7
Virovitičko-podravaska	19,6	10,4	15,7	36,9
Bjelovarsko-bilogorska	19,2	9,8	15,3	35,6
Koprivničko-križevačka	18,6	13,5	14,1	34,3
Osječko-baranjska	18,0	10,5	14,7	32,3
Splitsko-dalmatinska	17,9	11,2	12,5	37,7
Vukovarsko-srijemska	17,6	8,3	14,8	31,9
Karlovačka	17,1	13,3	12,2	31,1
Ličko-senjska	17,0	6,6	13,3	32,3
Brodsko-posavska	16,9	8,7	13,9	31,2
Republika hrvatska	16,9	10,9	12,0	34,3
Varaždinska	16,6	10,7	11,7	35,5
Međimurska	15,9	11,8	13,2	27,2
Grad Zagreb	15,0	12,4	9,8	32,6
Zagrebačka	14,7	11,6	10,6	28,8
Zadarska	13,5	8,5	9,8	26,3
Primorsko-goranska	12,9	9,3	8,3	24,9
Dubrovačko-neretvanska	12,5	7,9	9,5	23,7
Istarska	10,9	7,3	7,8	20,8

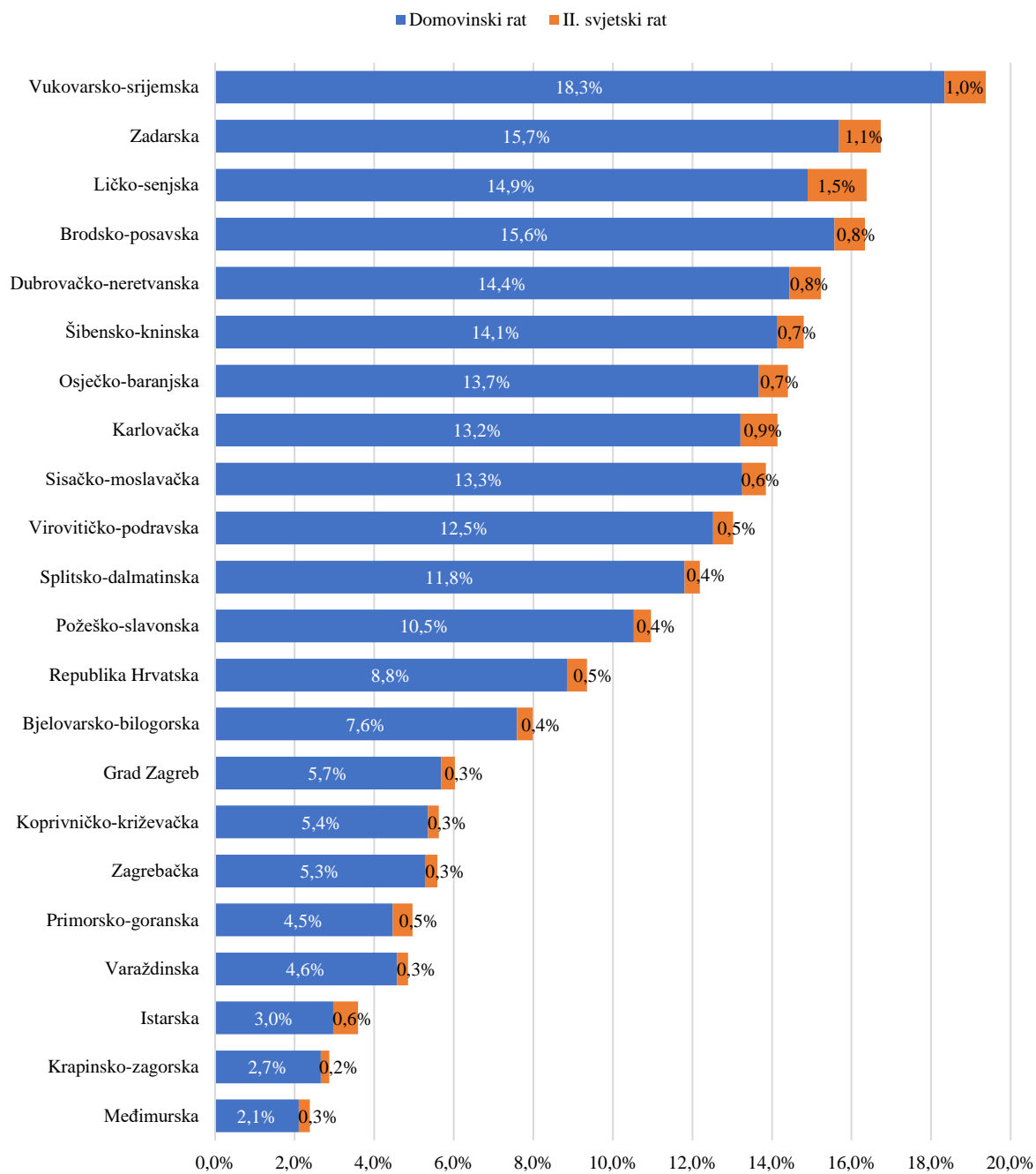
Izvor podataka: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujan, 2024. i Procjena stanovništva prema dobnim skupinama i županijama, kraj 2023., DZS rujan, 2024.

Tablica 3. Broj osoba s invaliditetom po spolu, dobnim skupinama i mjestu prebivališta te prevalencija u ukupnom stanovništvu u Osječko-baranjskoj županiji (stanje 16. 9. 2024.)

mjesto prebivališta	dobna skupina						ukupno	prevalencija invaliditeta (%)
	0 – 19 g.		20 – 64 g.		≥ 65 g.			
	M	Ž	M	Ž	M	Ž		
Antunovac	61	28	235	133	125	83	665	19,3
Beli Manastir	87	67	333	243	306	258	1.294	16,7
Belišće	97	96	528	337	360	335	1.753	20,1
Bilje	50	22	219	137	158	120	706	15,1
Bizovac	39	33	170	119	147	137	645	18,0
Čeminac	45	17	146	74	117	64	463	19,6
Čepin	90	72	510	323	408	288	1.691	17,9
Darda	68	58	283	215	204	141	969	18,4
Donja Motičina	14	9	88	37	45	47	240	18,5
Donji Miholjac	64	58	282	206	261	222	1.093	14,1
Draž	25	15	98	64	88	53	343	19,1
Drenje	30	20	144	68	57	46	365	18,5
Đakovo	276	176	1.218	757	805	703	3.935	17,2
Đurđenovac	71	41	377	204	286	277	1.256	24,6
Erdut	50	43	272	170	242	204	981	19,1
Ernestinovo	26	18	135	68	103	54	404	20,8
Feričanci	22	14	94	39	71	60	300	18,2
Gorjani	17	21	86	45	51	36	256	22,6
Jagodnjak	17	18	41	46	40	32	194	14,0
Kneževi Vinogradi	34	18	146	91	118	62	469	14,5
Koška	35	35	177	91	124	120	582	19,1
Levanjska Varoš	18	5	68	31	28	31	181	25,7
Magadenovac	23	11	65	51	56	38	244	15,9
Marijanci	18	15	105	54	59	47	298	16,1
Našice	186	111	689	452	514	549	2.501	18,1
Osijek	1.057	654	4.354	3.342	3.555	4.059	17.021	17,8
Petlovac	33	11	110	63	76	39	332	18,7
Petrijevci	33	18	131	75	83	78	418	17,3
Podgorač	49	25	136	88	79	105	482	19,8
Podravska Moslavina	13	8	52	27	34	25	159	17,7
Popovac	16	19	74	60	75	37	281	20,7
Punitovci	12	20	87	56	45	39	259	16,6
Satnica Đakovačka	25	22	107	70	68	31	323	19,3
Semeljci	54	57	230	143	110	97	691	20,3
Strizivojna	41	22	134	69	66	42	374	19,4
Šodolovci	11	9	53	43	45	50	211	18,0
Trnava	15	9	78	36	53	33	224	19,0
Valpovo	92	51	556	274	379	361	1.713	17,9
Viljevo	18	14	83	63	59	44	281	17,9
Viškovci	19	10	98	68	61	41	297	21,2
Vladislavci	19	8	109	63	55	60	314	20,8
Vuka	8	4	65	29	32	21	159	16,8

Izvor podataka: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujan, 2024. i Procjena stanovništva prema dobnim skupinama i naseljima, kraj 2023., DZS rujan, 2024.

Slika 1. Udio branitelja i ostalih invalida rata i poraća među osobama s invaliditetom prema županijama Republike Hrvatske

Tablica 4. Vrste oštećenja koje uzrokuju invaliditet ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe po spolu i dobnim skupinama (stanje 16. 9. 2024.)

vrsta oštećenja	dobna skupina						ukupno
	0 – 19 g.		20 – 64 g.		≥ 65 g.		
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
višestruka oštećenja	962	538	4.277	3.012	2.576	3.197	14.562
oštećenja drugih organa i organskih sustava, kromosomopatije, prirodene anomalije i rijetke bolesti	321	256	2.304	3.348	2.793	3.789	12.811
oštećenja lokomotornog sustava	115	119	3.137	2.372	3.062	3.570	12.375
mentalna oštećenja	332	124	4.718	1.695	2.602	1.868	11.339
oštećenja središnjeg živčanog sustava	567	388	1.511	1.191	1.367	1.413	6.437
oštećenja govorno-glasovne komunikacije	1.227	657	1.049	651	119	94	3.797
intelektualna oštećenja	486	311	1.017	740	58	56	2.668
oštećenja vida	64	51	390	266	331	409	1.511
oštećenja sluha	64	48	361	221	349	344	1.387
oštećenja perifernog živčanog sustava	15	17	474	259	283	204	1.252
poremećaji iz spektra autizma	209	69	75	31	13	1	398
gluhosljepoća	0	0	2	0	5	4	11

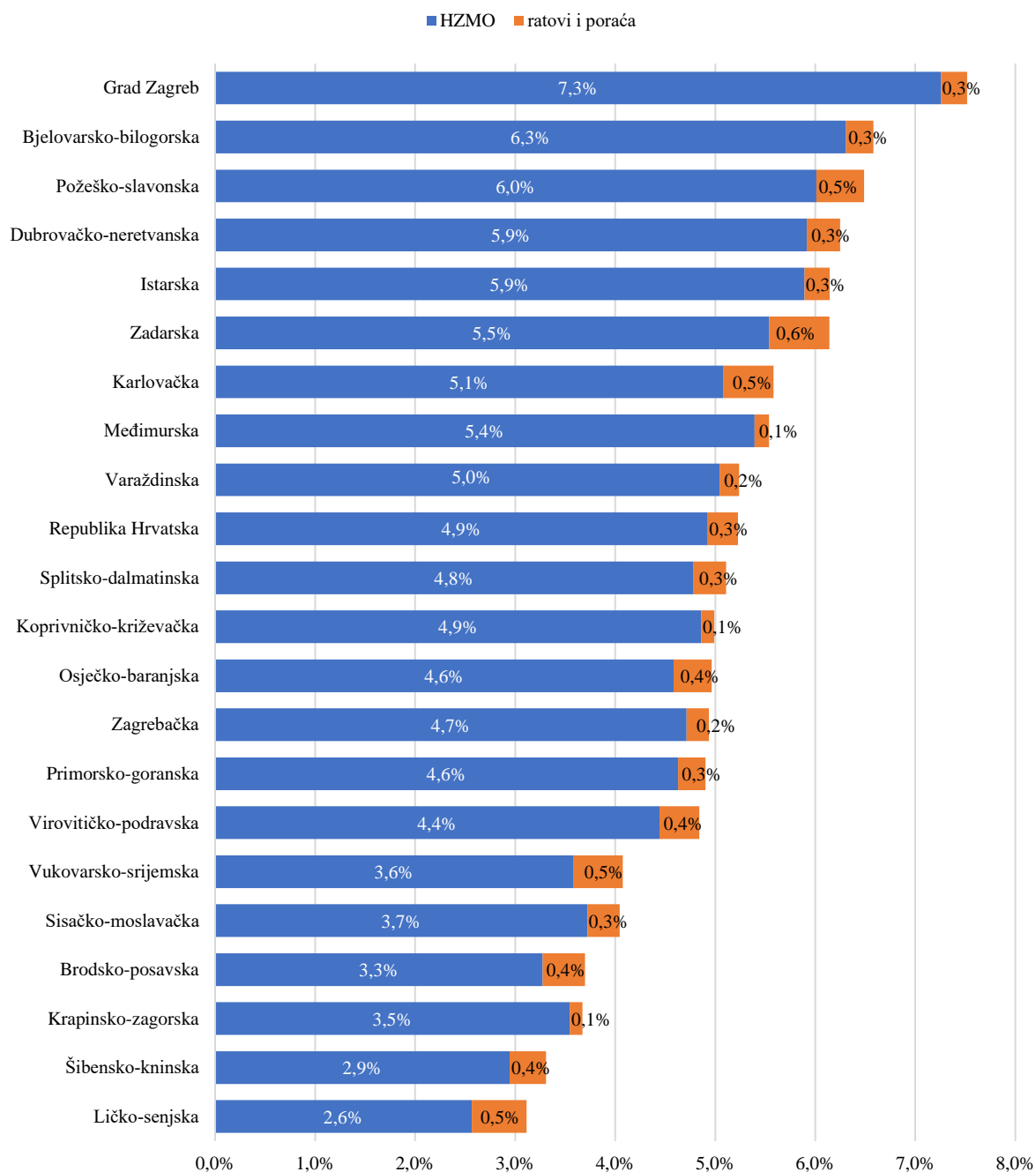
Izvor podataka: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujan, 2024.

Tablica 5. Neke dijagnoze koje u potpunosti ili većoj mjeri invalidiziraju osobu (stanje 16. 9. 2024.)

MKB-10	naziv	broj osoba
F00 – F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji	1.847
F20 – F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanuti poremećaji	1.631
F84	Pervazivni razvojni poremećaj (autizam)	398
G10 – G13	Sistemne atrofije koje zahvaćaju središnji živčani sustav	60
G35	Multipla skleroza	324
G70 – G73	Bolesti mioneuralne veze i mišića	111
G80 – G83	Cerebralna paraliza i ostali paralični sindromi	2.195
H53 – H54	Vidni poremećaji i sljepoća	1.264
H90 – H95	Drugi poremećaji uha	1.362
Q90	Downov sindrom	146
S48	Amputacija obje nadlaktice	3
S58	Amputacija obje podlaktice	1
S78	Amputacija obje natkoljenice	5
S88	Amputacija obje potkoljenice	3
S98	Amputacija oba stopala	3

Izvor podataka: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujan, 2024.

Slika 2. Udio osoba sa 100%-tnim oštećenjem u bazi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO) te zbog posljedica ratova i poraća među osobama s invaliditetom prema županijama Republike Hrvatske

Tablica 6. Oštećenja funkcionalne sposobnosti prema razinama oštećenja (stanje 16. 9. 2024.)

vrsta oštećenja	1. razina	2. razina	3. razina	4. razina	nedefinirano	ukupno
kronične bolesti	2.254	2.959	4.385	2.748	33	12.379
psihičke bolesti	580	983	1.098	410	5.615	8.686
poremećaj glasa, jezika i govora	8	32	35	47	2.632	2.754
višestruke teškoće	-	-	-	-	-	2.481
intelektualne teškoće	61	182	365	685	1.170	2.463
tjelesno oštećenje	514	738	446	545	9	2.252
kronične bolesti kod djece	57	407	589	292	-	1.345
oštećenje vida	142	149	166	218	505	1.180
oštećenje sluha	118	142	214	82	439	995
razvojne teškoće koje nisu definirane Listom oštećenja	73	237	343	72	40	765
poremećaj iz autističnog spektra	-	-	29	276	57	362
gluhosljepoća	-	-	-	3	1	4

Izvor podataka: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujana, 2024.

Tablica 7. Oštećenja funkcionalne sposobnosti prema spolu i dobnim skupinama (stanje 16. 9. 2024.)

vrsta oštećenja	dobna skupina						ukupno
	0 – 19 g.		20 – 64 g.		≥ 65 g.		
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
kronične bolesti	52	49	2.447	3.419	2.588	3.824	12.379
psihičke bolesti	171	76	3.663	1.276	2.047	1.453	8.686
poremećaj glasa, jezika i govora	862	508	822	515	24	23	2.754
višestruke teškoće	491	281	1.042	644	8	15	2.481
intelektualne teškoće	444	274	946	690	55	54	2.463
tjelesno oštećenje	62	53	595	528	387	627	2.252
kronične bolesti kod djece	701	644	-	-	-	-	1.345
oštećenje vida	42	27	294	189	280	348	1.180
oštećenje sluha	39	33	272	177	256	218	995
razvojne teškoće koje nisu definirane Listom oštećenja	488	277	-	-	-	-	765
poremećaj iz autističnog spektra	203	63	61	23	11	1	362
gluhosljepoća	0	0	0	0	1	3	4
ukupno	3.555	2.285	10.142	7.461	5.657	6.566	35.666

Izvor podataka: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujana, 2024.

Tablica 8. Raspodjela vrsta pomagala koje koriste osobe s invaliditetom prema spolu (stanje 16. 9. 2024.)

vrsta pomagala	M	Ž	ukupno
očna i tiftotehnička pomagala	3.822	3.748	7.570
pomagala kod šećerne bolesti	2.927	2.104	5.031
pomagala za urogenitalni sustav	1.249	2.557	3.806
pomagala za kretanje	1.398	1.625	3.023
druga pomagala	664	1.380	2.044
obloge za rane	713	560	1.273
ortoze	540	721	1.261
ortopedske cipele	592	524	1.116
slušna i surdotehnička pomagala	589	491	1.080
pomagala za disanje	285	178	463
pomagala za probavni sustav, stoma pomagala	256	161	417
potrošni dijelovi za proteze za noge	178	48	226
proteze za noge	175	48	223
pomagala za govor	61	12	73
proteze za ruke	14	3	17
ortoproteze i elektronički uređaji	2	3	5
pomagala za dijalizu	3	1	4
ukupno	13.468	14.164	27.632

Izvor podataka: Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, HZJZ rujana, 2024.